

SRETNA OBITELJ MOLDOVAN PROSLAVILA 25 GODINA BRAKA

U subotu 2. travnja 2016. god., obitelj Moldovan proslavila je 25. godišnjicu braka.

Proslava je započela euharistijskim slavljem u župnoj crkvi sv. apostola Filipa i Jakova iz Klokočića, a uz bračni par Moldovan bili su prisutni prijatelji, rodbina i mnogi mještani sela. Ali najljepši poklon obitelji Moldovan bilo je prisustvo djece, Denisa i Marije Moldovan, koji su svojim roditeljima darovali najdragocjeniji dar, svoju prisutnost. Time su im pokazali koliko je njihova ljubav i poštovanje veliko, da su i roditelji prednost u njihovom životu, a ne samo karijera. Željela sam to spomenuti, zato što je stariji sin, Denis Moldovan, koji živi i radi u Temišvaru, diplomirani glazbenik na Zapadnom Sveučilištu iz Temišvara i jedan je od najboljih Orguljaša, a to dokazuju mnogobrojna priznanja i koncerti održani kako u državi, tako i izvan granica. Kćer, Marija Moldovan, studira u Temišvaru za socijalnu djelatnicu, a u slobodnom vremenu sudjeluje u raznim karitativnim akcijama.

Na početku sv. Mise, vlč. Petar Dobra srdačno je pozdravio sve prisutne, a slavljenicima odao priznanje i u nadahnutoj propovijedi izrekao posebnu zahvalu na doprinosu i ljepom svjedočanstvu vjerničkog života i povjerenju u Gospodina. Napomenuo je i to kako je otprilike prije

25 godina, gosp. Petar Moldovan postao župni orguljaš, tako da ima još jednu obljetnicu proslaviti. Naglasio je i to koliko je ovakva proslava duhovno bogata za našu

a kasnije priredili su i ručak za sve drage članove obitelji i prijatelje, u čijoj prisutnosti proslavili su 25 godina zajedničkog života u sakramentalnom braku.

I kako iznenađenjima nije bilo kraja, na koncu toga dana, župni zbor, kojega rukovodi gosp. Petar Moldovan, iznenađio je srebrnjubilarce svojim poslijepodnevnim dolaskom i otpjevanim pjesma, posvećene slavljenicima.

Budući da je ovaj bračni par jedini do sada u župi Klokočić koji je javno obilježio ovu divnu proslavu, ja im od srca čestitam i želim da im život bude pun radosti, veselja i zahvalnosti Bogu na darovanoj ljubavi, poštovanja i razumijevanja što su pokazali jedan drugome u ovih 25 godina braka. Lijep primjer su za našu

zajednicu, pogotovo za mlade, koji se mogu ugledati na njih i vidjeti da onda kad se hoće, može se! Oni su imali vjeru u Boga, u Njegovu beskraju dobrotu i milosrđe, ali imali su i poštovanje jedno prema drugome i ostali vjerni zajedničkom putu kojega su prihvatili i hrabro slijedili. Zato dragi slavljenici, još jedanput vam čestitam i želim od srca da sudjelujem i na sljedećoj vašoj proslavi, 50. godišnjici vašega braka.

Slavica Muselin

UREDNIŠTVO:

ISSN KOD 1841-9925

Počasni glavni urednik: prof. Milja RADAN

Glavni urednik: Ivan DOBRA

Urednici: Lina TINKUL; Daniel LUKAČELA; Slavica-Marija MUSELIN; Marija LACKIĆ; Marija ĐURKICA; Marija KALINA

Tehnoredaktor: Zlatko Nikola URSUL

Fotoreporter i grafički dizajn: Ljubomir RADAN

Adresa: Carașova 22, Caraș-Severin, 327065 România

Telefon: 0040-255-232255; fax: 0040-255-232146

E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com

Web: www.zhr-ucr.ro

REDACȚIA:

COD ISSN 1841-9925

Redactor principal onorific: prof. Mihai RADAN

Redactor principal: Ivan DOBRA

Redactori: Lina TINCUL; Daniel LUCACELA; Slavița-Maria MUSELIN; Maria LAȚCHICI; Maria GIURCHIȚA; Maria CALINA

Tehnoredactor: Zlatko Nikola URSUL

Fotoreporter și designer: Liubomir RADAN

Adresa: Carașova 22, jud. Caraș-Severin, 327065 România

Telefon: 0040-255-232255; fax: 0040-255-232146

E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com

Web: www.zhr-ucr.ro

U OVOM BROJU / ÎN ACEST NUMĂR:

MUZEUL ETNOGRAFIC

str. 3
pag. 3

ȘCOALA ALTFEL

str. 5
pag. 5

TKO SU KARAŠEVCI?

str. 6-7
pag. 6-7

DVOJEZIČNO GLASILO KARAŠEVSKIH I TAMIŠKIH HRVATA
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A UNIUNII CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

Godina: XXIII
Broj: 129.
Travanj 2016.
Anul: XXIII
Nr.: 129
Aprilie 2016

STALNI PAD NATALITETA U KARAŠEVU

nastavak na 2. str.

ZABRINJAVAJUĆI PAD NATALITETA U KARAŠEVU

Iako u Karaševu nitko ne strahuje da će porast stanovništva premašiti porast u proizvodnji hrane, pa će mještani uvijek živjeti u gladu i siromaštvu, prirodni prirast populacije našeg mjesta je u zadnjim godinama negativan i u najmanju ruku zabrinjavajući.

Jedan od glavnih faktora koji pridonosi negativnom prirodnom prirastu stanovnika Karaševa je činjenica da godišnje sve veći broj mladih ljudi, u potrazi za boljim životom, napušta rodno mjesto i odlazi raditi u druge zemlje Europske unije. Drugi pak uzrok ovog alarmantnog fenomena se može naprosto potražiti u težnji ljudi da imaju što manje djece. Nastupila su nova vremena, nova moda i nov način života. Prije nešto više od pola stoljeća mogao si vidjeti po pet-šest braće i sestara u svakom karaševskom domu, iako su kuće u to doba imale tek jednu ili dvije sobe, i mogao si isto tako vidjeti i po dva-tri brata s obitelji pod istim krovom, a svi su oni živjeli u potpunoj slozi i harmoniji. Sada se samo nostalgijom možemo prisjetiti vremena kada su ulice bile pune mališana jer godine kada su se u svakoj karaševskoj kući mogli čuti osmjesi mnoštva radosne djece, već su davno iza nas.

U Karaševu se već dugi niz godina ponavlja nezavidan trend sve većeg broja umrlih u odnosu

na broj rođenih beba tijekom jedne godine. Prošle godine stanje se u tom pogledu nije nimalo popravilo, dapače, negativni prirodni prirast još je izraženiji nakon što je broj umrlih bio skoro tri puta veći od broja rođenih. S populacijom od 2.341 stanovnika (prema zadnjem Popisu stanovništva, onom iz 2011. godine),

Nekadašnja državna seoska škola u Karaševu

u Karaševu je prošle godine umrlo 37 osoba, u odnosu na 14 rođene djece. Sličan opadajući trend je zabilježen i 2014. godine, i tada je broj umrlih u našem mjestu bio znatno veći od broja rođenih.

I u ostalim selima iz

karaševske općine zabilježen je negativan prirodni prirast populacije, samo što on nije ni približno toliko izražen kao u Karaševu. U Nermiđu je u prošloj godini umrlo 8 osoba u odnosu na 7 novorođenih, dok su u Jabalču, najmanjem mjestu karaševskih Hrvata, umrle 4 osobe, a rođene su tek 3 bebe. Zbog nedovoljnog broja djece za formiranje jednog školskog razreda, u Jabalču se je prošle godine ugasio školsko zvono i zatvorila tamošnja škola, a učenici od prvog do četvrtog razreda su bili primorani nastaviti školovanje u Karaševu, Ričici ili bilo gdje drugdje, po slobodnom izboru i ovisno o mogućnostima roditelja. I u Karaševu je broj učenika koji upisuju prvi razred iz

godine u godinu sve manji i manji tako da je u našem mjestu na velikoj modi simultana nastava, koja pretpostavlja istodobno predavanje kod dva, tri ili čak četiri razreda, kako je to bilo u Jabalču sve dok se tamošnja škola definitivno nije zatvorila.

DEMOGRAFSKA SLIKA KARAŠEVA NEKAD I SAD

O demografskoj slici Karaševa, najvećeg mjesta Hrvata u Rumunjskoj, može se svašta reći, samo ne da je idealna. Shodno popisima stanovništva obavljenim na razini čitave Rumunjske, Karaševu je 1977. godine imalo 2815 stanovnika, 1992. godine 2629 stanovnika, 2002. godine 2437 stanovnika, dok je prema Popisu iz 2011. godine broj stanovnika Karaševa opao na 2341. Stalno opadanje! U knjizi Marcua Mihaila Deleanua „Zabilješke o Karaševcima“ može se na stranici 106 konzultirati Popis stanovništva iz prosinca 1930. godine i opaziti da je Karaševu u to doba imalo 2.940 stanovnika, Nermiđ 642, a Jabalče 339 stanovnika. Navedeni popisi

pozivaju na uzbunu i jasno se može vidjeti da je negativni prirodni prirast najizraženiji u Karaševu u godinama nakon pada komunističkog režima jer je u tom relativno malenom vremenskom periodu od nepuna dva desetljeća naše mjesto izgubilo skoro isti broj stanovnika kao u periodu od 1930. godine pa sve do 1992. godine, vrijeme koje je obuhvaćalo, između ostalog, drugi svjetski rat, teško i siromašno poslijeratno razdoblje, razne neizlječive bolesti i, ne u zadnjem redu, komunistički period. Sve to dokazuje da pad nataliteta uopće nema veze s materijalnom situacijom i standardom života stanovnika našeg mjesta, već se uzroci tog pada moraju tražiti na sasvim drugoj strani.

Vlč. Đuređ Katić, bivši dugogodišnji župnik karaševske župe, upozoravao je prije dvije godine karaševski narod kako za stotinu godina neće više biti nikoga na ovom području ukoliko će negativni prirodni prirast nastaviti s istim tempom. Ja smatram da je vlč. Đuređ Katić bio pretjerani optimist kad je lansirao ovu opomenu jer ukoliko se u „velikom Karaševu“ (tako je naše mjesto poznato u ostalim karaševskim selima) nešto pod hitno ne uradi na poboljšanje nataliteta, onda ne moramo čekati niti stotinu godina da Središnji muzej Hrvata u Rumunjskoj, čija izgradnja se ovih dana privodi kraju u Karaševu, bude jedini svjedok boravka Hrvata na ovom prostoru.

Ivan Dobra

NOUL DOCTOR NE AȘTEAPTĂ!

După ce mai multe luni de zile locuitorii comunei Carașova s-au confruntat cu lipsa medicului de familie, iar din cauza urgențelor medicale foarte mulți au fost nevoiți să se înscrie la cabinetele medicale din Reșița, începând cu mijlocul lunii aprilie doamna doctor Gușca Anda și-a făcut prezența printre cetățenii carașoveni.

Originară din localitatea Gârliște unde locuiește și în prezent, medicul Anda Gușca, a urmat studiile medicale la Facultatea de Medicină Generală Vasile Goldiș din Arad, specialitatea Medicină de familie, între anii 1993-1999. După ce a activat luni de zile în Doclin și Tirol, din cauza celor 60 de kilometri parcurși zilnic, aceasta a decis să renunțe la cabinetele din cele două localități și să profeseze la Carașova. Noul medic de familie poate fi găsit la parterul clădirii Căminului Cultural, zilnic între orele 8-15 (luni, miercuri și vineri) și 15-20 (marți și joi). Spațiul renovat a fost dat cu titlu gratuit de către Primăria Carașova, iar medicul s-a ocupat de dotarea acestuia cu mobilier și aparatura necesară.

Mai multe despre decizia doamnei doctor de a activa în localitatea noastră, aflăm chiar de la dumneaei. „Acum o lună și jumătate am închis dispensarul din Doclin, unde am activat până în prezent, ca să pot să vin aici. Locuiesc la Gârliște, sunt de acolo, iar din copilărie am avut relații bune cu această zonă. Mi-am dorit să vin în această localitate, fiindcă aveam referințe foarte bune despre Carașova și locuitorii ei. Venirea mea aici este convenabilă pentru mine și datorită distanței dintre domiciliu și locul de muncă. Spațiul și condițiile oferite de

Primăria Carașova sunt foarte bune comparativ cu dispensarele din alte localități din județul Caraș-Severin. Primăria s-a ocupat și cu dotarea cabinetului cu o parte din mobilier. Pe de altă parte, îi rog pe pacienții care doresc să se înscrie la acest cabinet să se prezinte cu cardul de sănătate, să aducă copie după actul de identitate sau certificat de naștere în cazul copiilor, dovada de asigurat, aici vorbim despre adeverință de serviciu pentru cei care lucrează, adeverință de șomaj pentru șomeri, cupoane de pensie pentru pensionari, iar la cabinet vor completa și o cerere de înscriere.”

Îi aștept pe cetățenii Carașovei cu ușa deschisă, îi rog să aibă încredere în mine, chiar dacă lucrurile sunt dificile la început. Din câte am înțeles doctorul Popa a plecat în urmă cu 5 luni din localitate și a

fost o pauză în oferirea serviciilor de medicină de familie, dar totul se va rezolva pe parcurs.”

Îi dorim doamnei doctor acomodare ușoară și mult succes în continuare!

PROGRAM
DR. GUȘCA ANDA

LUNI : 09 – 14

MARȚI : 15 – 20

MIERCURI : 08 – 13

JOI : 15 – 20

VINERI : 09 - 14

ȘEDINȚA CONSILIULUI COORDONATOR

Sâmbătă, 16.04.2016, la Sediul Central din Carașova al UCR-ului, începând cu ora 11.00, a avut loc o nouă ședință a Consiliului Coordonator al Uniunii Croaților din România. Ședința a fost deschisă de către președintele UCR-ului, prof. Mihai Radan, acesta prezentând Ordinea de zi, ordine aprobată în unanimitate de către toți membrii prezenți.

Primele două puncte au fost expuse de contabilă Uniunii Croaților. Aceasta a oferit un raport detaliat al bilanțului și a situațiilor financiare pentru anul 2015, raport aprobat și votat în unanimitate de membrii Consiliului. În unanimitate a fost

aprobat și bugetul pentru anul în curs, care presupune costuri administrative, de presă, pentru acțiuni culturale, sportive, științifice și religioase. A fost prezentată lista de investiții prevăzută pentru anul curent. Investițiile în valoare de 705.000 lei au în vedere terminarea lucrărilor la Muzeul Etnografic Central al Croaților din România, lucrări începute în luna iulie 2011, achiziționarea și dotarea cu mijloace fixe, mobilier, echipamente și utilaje necesare funcționării acestuia, precum și achiziționarea de obiecte din gospodăriile populare, unelte care urmează să fie expuse în spațiile special amenajate. Se vor continua și lucrările de amenajare la sediul

secundar al UCR-ului din localitatea labalcea, vor fi achiziționate încă 3 cărți ale personalităților aparținând etniei croate pentru completarea Aleii memoriale, iar sediul principal al Uniunii va fi dotat cu un generator electric, acesta fiind necesar ca urmare a întreruperilor frecvente de curent în zona Carașovei.

O propunere interesantă a venit din partea președintelui Uniunii Croaților. Prof. Mihai Radan dorește ca pe viitor să se diversifice și să se extindă activitatea editorială a redacției, prin publicarea unor articole istorice și studii etnografice specifice minorității croate din România.

Lina Tincul

STARI KARAŠEVSKI OBIČAJ OTKUKANJA

Drago mi je kad se bližamo slavlju nekog običaja, ali najdrago mi kad ga čuvamo i slavimo. Naši stari karaševski običaji treba da budu za nas kako jeno bogatstvo, koje treba čuvano.

Svaki put mi je bilo drago da si slušam staru majku kad mi povedala kako su naši stari, naši čukunje slavili, godinama zaredam, karaševski običaji. Sejdano, za mlogi od nas, ti stari karaševski običaji su nim ostali samo u naši misli.

Od toliko lepi pripovetka što sam ji čula od moje majke, jedva da jenu odaberem, pa da ju iznova spomenem. Naša pripovetka je za

nakite s mlečam, kako da ovce imaju mlogo mleko. Posi mu metnu brnjicu, kako ovce da imaju brnje, svinduk i ješte neko prolečno cveće. Kad sve to poprave pođu zajedno ženom i dicami kod ovčara.

Kod struge, vesel i nasmejan ovčar čeka s nestrpljenjem da mu dođu brkari i da počmu slavlje. Kako da bude i struga isto toliko vesela kakon što su lica brkaram i ovčaram, i nju ju nakite, kakon što su nakitili

Otkukanje kod salaša dede Dzanjke

otkukanje, veže se za slavlje Svetoga Đurđa, kojeg slavimo 23. aprila i koja kaže ovako...

Dobri odavna, ovčari i brkari iz karaševski seli su u velikim broju slavili otkukanje. Sveti Đured je pastir od mare, a mi, Karaševci, smo narod koji se ododavna bavil s ovčarstvom, tako će radosno i veselo smo dočekali dan Svetoga Đurđa, da tej običaj zajedno zapečatimo. Tela sam da čujem pripovetku i od jenog pravog ovčara, da čujem kako je on doživl običaj otkukanja. Zato sam ošla kod dede Mikole Hacegana, kojeg u Karaševu poznavaju za Dzanjku. Bil je ovčar plne devet godine. Dosta mu je bilo to vreme da ugleda život u ovčariji, a to njegovo iskustvo mi je ispričivalo s nasmejanim srcam, a u što smo se po više upleli u turvin, tako i oči su mu se po više prosvetljivali.

Poranini na Svetoga Đurđa svaki brkar popravi svo jelo što la da nosi kod ovčara. Metne u tranjeslo ili u kotaricu kalbasicu, pa slaninu, neko jajce i čuturu s rakijom. Što ne može da fali iz kotarice je kolač za otkukanje. To je rumen i karičast kolač, kojeg

od poranini, otkad se razvedelo. Čim stignu ovce svaki se pomesti da si pomlze ovce, kako da mogu da otkukaju.

Sam pitala dedu Dzanjku zašto se prvo pomlzu ovce i jedva posi se otkuka? A deda Dzanjka se nasmeje, radostan i malko začuđen, če neki mlad kakon ja se raspičuje za stari običaji, pa mi odgovori: „Običaj, drago, je da se prvo sve ovce pomlzu, če stem mlekam svaki brkar si pomaže kolač, kako da ovce budu mlečne. Mleko koje se tad pomlze se metne u stružnjak, a tej stružnjak se postavi na prag od struge. I čak tad pričmu da otkukaju...” Običaj je da žene side u strugi, a luđe izvan struge. Žene prve kažu „kuku”, a luđe odgovore „otkuku” i na kraju svi zajedno viknu „raskuku” i skinu kolač. Kad žene skinu po veliko parče iz kolača, znači če tu godinu laju da budu po više jagnjice, a kad, ipak, luđe zarade, se kaže če ovnove laju da budu po više.

„Ali, drago, – nastavi deda Dzanjka – jeno je kad ti govorim ja sad kako je da otkukaš, a sasvim

drugo je kad ti sama skineš kolač. Jedino tad možeš da osetiš tu radost!”

Otkad si svaki brkar otkuka, svi zajedno se skupe na jelo. Kad ne kišovito vreme, žene naprave da se je na travi. Prostru dlj trpeznik i nameću na njega svo jelo koje su donesle odoma, ali koje su zgotvale ovde, kod ovčara. Jelo je slatko, če se je nadvoru, na travi. Ali ne samo za to. Sve ispečene kalbasice, žmirci, mandra i čuč su zgotvani na ognjištu. Ipak, najslatk jelo je mleko s mandrom, kad se je iz kotla de se varila mandra. To je strašan specijalitet...

Prid jela ovčar ima prvu reč, uzme času rakije i nameni Svetomu Đurđu i Svetomu Vendelinu, pastiram od mare, da očuvaju svu maru od svi zla. Pa se pomole Bogu... Na kraju ručka, ovčar kaže svim brkaram da se pogode za smerljanje.

To je drugi stari ovčarski običaj, kojega isto slave ovčari i brkari. Na smerljanje se ide, otprilike, na tri nedelje otkad se otkuka. Ovčar kaže svem brkaram što su se tej dan skupili kod njega, če la da jim najavi, nekoliko dana prije smerljanja, kad da dođu da naprave kočer. Tej kočer se ogradi s pruči visoko, kako da ne mogu jaganci da dipe priko. Svi se lepo slože s ovčaram i svaki si pođe doma.

Otkukanje je jena od pripovetka što nekiput, jako odavna, narod je bil njejan glavni lik. A sad, u naše vreme, narod se mali, običaji se razređivaju, a i sveci se slave sve po malko...

Maria Calina

„Kuku - otkuku - raskuku”

MUZEUL ETNOGRAFIK CENTRAL AL UNIUNII CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

Un muzeu este o instituție de mare valoare culturală în care sunt expuse și păstrate obiecte care prezintă un deosebit interes istoric, științific, arheologic și etnografic.

Printre altele, muzeul are un rol important în educarea populației și a tinerilor, în mod special. Având în vedere că principalul scop al Uniunii Croaților din România constă în promovarea și păstrarea patrimoniului, a identității etnice și culturale ale croaților din România, construcția unei asemenea instituții culturale în localitatea Carașova a venit ca un fapt firesc.

Lucrările la Muzeul Central al Croaților din România se apropie cu pași repezi de finalizare. Piatra de temelie a primului muzeu al comunității croate de pe meleagurile românești a fost pusă în luna iulie a anului 2011, iar valoarea inițială a acestui obiectiv, proiectat de firma de arhitectură CASE SA RESITA, s-a ridicat la 1.445.996,80 lei. La începutul acestui an, membrii Consiliului Coordonator s-au întâlnit și au decis ca suma de 415.000 să fie repartizată pentru terminarea lucrărilor și dotarea instituției cu mobilier adecvat.

Muzeul va cuprinde obiecte specifice vieții rurale croate din vechime, respectiv un complex al unei gospodării țărănești tradiționale, tipice zonei din bazinul croat cu casă, grajd, șopron pentru căruță și spațiu pentru oi. De asemenea, vor mai fi amplasate în interiorul complexului un sălaș și o stână. Gospodăria țărănească este amplasată în partea din față, la intrare, și este compusă

Pridvorul de la intrarea în gospodărie

din pridvor, camera mare („velika soba”) amplasată înspre stradă, o cameră mai mică prin care se face accesul („hiža”), o cameră în care se lua masa și se dormea și cămara pentru alimente.

Sălașul va fi construit din lemn și va cuprinde trei încăperi, camera de acces, camera de odihnă precum și o încăpere pentru adăpostirea animalelor. Învelitoarea va fi realizată din șindrilă. Stâna este amplasată în con-

tinuarea sălașului și este prevăzută cu un țarc pentru muls, cu strunga cu locuri de muls, țarcul pentru adăpostul oilor pe timp de noapte și locul de dormit al ciobanului („fasla”).

Un gard de lemn va delimita zona de muzeu de complexul de cazare ridicat în partea din spate a terenului.

Clădirea de două etaje, în formă de L, are o capacitate de cazare de 11 camere, toate dotate cu grup sanitar propriu, iar parterul permite și parcare mai multor automobile.

Lina Tincul

Gospodăria țărănească

În partea din spate a gospodăriei sunt amplasate grajdul pentru vite și spațiul pentru oi, iar în continuarea acestora este amplasat șopronul pentru căruță. Ambele clădiri sunt realizate din zidărie, sunt tencuite și zugrăvite cu var, pardoseala din camere este din pământ bătut, iar curtea este parțial pietruită.

Complexul de cazare

Svako petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Rešice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

PRVA SVETA PRIČEST U ŽUPI SV. APOSTOLA FILIPA I JAKOVA

U knjizi "Srednji kršćanski nauk", knjiga koja je služila prvopričesnicima kao priručnik za vjeronauk i za pripremu na koju su išli prije Prve Svete pričesti, piše: "Kad je Isus ustanovio Euharistiju ili Presveti Oltarski Sakrament, dao je apostolima svoje tijelo za jelo i svoju krv za pilo pod prilikama kruha i vina."

To je bila njihova prva sveta pričest. A Prva Sveta Pričest 26. djece, 13 iz Klokotića (8 dječaka i 5 djevojčica) i 13 iz Vodnika (7 dječaka i 6 djevojčica) bila je 3. travnja 2016. godine.

Prva Sveta Pričest je jedan od sedam svetih sakramenata, te zajedno s krštenjem i potvrdom čini tzv. sakramente kršćanske inicijacije. Prva Sveta Pričest je posebno slavlje za svaku zajednicu, a priprema za prvi pristup euharistijskom stolu u župi sv. Apostola Filipa i Jakova iz Klokotića započela je dva mjeseca prije samog slavlja. Da bi moglo pristupiti Prvoj Svetoj Pričesti dijete treba biti kršteno! Pored vjeronauka kojega su učili u školi, ovogodišnji prvopričesnici imali su i poslijepodnevnu pripremu u sakristiji župne crkve. Učili su moliti i pjevati, družiti se i pomagati. Svatko od njih je pored usvojenog određenog znanja, na tim pripremama sigurno stekao bar još jednog dobrog prijatelja. Veliku ulogu imali su i roditelji jer pored svakodnevne zadaće koja je istovremeno i teška i prelijepa, oni su sada morali djecom kod kuće dobro naučiti sve molitve i crkvene zapovijedi. Roditelji su prvi navjestitelji vjere svoje djece i to ne samo riječima nego prvenstveno svojim primjerom i načinom života, kako bi rast i sazrijevanje djece bilo vidljivo, ne samo u vjeri, nego i u drugim ljudskim krepostima.

I u klokotičkoj crkvi, i u vodničkoj, dječica su na dan slavlja bila svečano odjevena u narodnoj karaševskoj nošnji, slika koja je uveličala još više ljepotu proslave Prve Svete Pričesti i doprinijela višku emocija roditeljima, kumovima i svima prisutnima. Veliko uzbuđenje

moglo se je primjetiti i na licima prvopričesnika, koji su već od subote, kada su imali prvu svetu ispovijed (bez koje ne bi bilo prvopričesničkog slavlja), izgledali izgubljeni, ne znajući na što da se očekuju, a oprezno su slušali i poštovali sve upute svećenika.

Svečana Sveta misa u klokotičkoj crkvi počela je u 12:00 procesijom prvopričesnika koji su pored sebe imali svog krštenog kuma

Prvopričesnici iz Klokotića

i koji su od sakristije kroz crkveno dvorište ušli svečano u crkvu. Župni zbor, kojim rukovodi gosp. Petar Moldovan, uveličao je ovo slavlje pjesmama koje su pjevala djeca, a i svi prisutni. U svojoj propovijedi, vlč. Petar Dobra naglasio je kako mu je lijepo bilo iznenađenje to što su neke obitelji koje žive u inozemstvu, došle u svoj rodni kraj kako bi njihova djeca dobila sakrament svete pričesti, tu gdje su bila i krštena. I sve to je klokotički župnik povezao s lijepim biblijskim primjerom: "Kada apostoli nisu htjeli pustiti dječicu k Isusu da ih blagoslovi, jer je bio umoran, opazivši to, Isus se ozolovlji i reče im: Pustite dječicu neka dolaze k meni; ne priječite im jer njima pripada kraljevstvo Božje! Dragi vjernici, puštajte svoju djecu u Dom Božji, dođite s njima u Crkvu.

Njima pripada kraljevstvo Božje, a preko njih se sljeva Božji blagoslov i na nas. Djeca su blagoslov obitelji, društva i svijeta. Po djetetu možemo prepoznati i vidjeti kakvi su roditelji, djedovi i bake. Pored svog materijalnog stanja, dužni smo djeci nuditi i kršćanski odgoj. O vama ovisi, dragi vjernici hoćete li vašoj djeci postaviti osnove vjere i dati zdrav odgoj. Kada mi dobro obavimo naš posao kao vjernici, ne bojte se, i Bog će svoj dio posla obaviti kako bi nam pomogao i učvrstio naš rad. Zdrav odgoj dati djeci, to je dokaz naše ljubavi i poštovanja prema Bogu i sve što nam je On darovao. Na ovoj današnjoj Svetoj misi, molimo za naše trinaestero prvopričesnika i za svu djecu, da Isus Krist uđe u njihovu dušu i ojača njihovu vjeru kako bi svoj život gradili na čvrstom kršćanskom temelju i išli putem mira i ljubavi. Amen!"

- rekao je u poučnoj propovijedi vlč. Petar Dobra.

Nakon propovijedi sljedila je obnova krstnih zavjeta, a kasnije i Sveta Pričest. S nestrpljivošću, svi pripravnici očekivali su trenutak kada će po prvi puta pristupiti euharistijskom stolu, te u pričesti blagovali tijelo Kristovo, koji je rekao: "Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu" (Iv 6,56). I na kraju Svete mise, poslije blagoslova, vjernici su krenuli svojim domovima gdje su se, uz obilat ručak, na kojem su bili pozvani prijatelji i rodbina, radovali i zahvalili Bogu za još jedan lijep trenutak proveden uz najdražje. Najradosniji su bili prvopričesnici, koji su ovom prilikom dobili simbolične darove kao dugotrajnu uspomenu na dan Prve Svete Pričesti.

Slavica Muselin

PROF. DR. SANJA VULIĆ S ODSJEKA ZA KROATOLOGIJU, HRVATSKIH STUDIJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, GOSTOVALA NA ODSJEKU ZA KROATISKU U BUKUREŠTU

Na poziv Odsjeka za kroatistiku, Katedre za rusku i slavensku filologiju, Fakulteta stranih jezika i književnosti Sveučilišta u Bukureštu, prod.dr.sc. Sanja Vulić održala je, od 05. - 08. travnja, predavanja za studente kroatistike i kolege slaviste.

Osim studenata, predavanjima su nazočili i prof. Petar Hategan, lektor hrvatskog jezika i književnosti na Sveučilištu u Bukureštu i dr. Maria Latchici, predavač. Prof.dr. Ocata-via Nedelcu, pročelnica Katedre za rusku i slavensku filologiju pozdravila je dolazak prof.dr. Sanje Vulić, kojoj je ovo drugi boravak na bukureštanskom sveučilištu. Na Sveučilištu u Bukureštu, hrvatski se jezik i književnost studira na dvije studijske grupe: Filologiji, na kojoj je hrvatski, prvi - A predmet i LMA (suvremenim primjenjenim jezicima) na kojoj je hrvatski drugi, odnosno B predmet. Osim toga lektor drži nastavu i fakultativnim grupama.

Profesorica Sanja Vulić predaje već dugo godina na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu sljedeće predmete: Hrvatsku dijalektologiju; Jezik Hrvata u dijaspori; Tvorbu riječi u hrvatskom jeziku; Suvremenu hrvatsku književnost u staroj dijaspori; Hrvatski tisak u dijaspori; Čakavsku književnojezičnu baštinu; Hrvatski jezik u 16. stoljeću. Također je pokrenula i vodi Međunarodnu ljetnu školu hrvatske kulture i jezika. Držala je gostujuća predavanja na visokoškolskim ustanovama i sveučilištima u Njemačkoj, Austriji, Mađarskoj, Bugarskoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Sloveniji.

Studentima bukureštanskog sveučilišta održala je sljedeća predavanja: Izbor iz frazeologije; O leksiku

govore", u Tjedan Hrvata iz Rumunjske, u izdanju Hrvatske Matice iseljenika, Zagreb, a 1998. objavljuje

hrvatskoga standardnoga jezika; Leksičke razlike između govora grada Dubrovnika i grada Splita; O tvorbi riječi; Vježbe pisanja fonema dž i đ; Vježbe pravilne uporabe padeža. Studentima je posebno bilo zanimljivo predavanje o leksičkim razlikama grada Dubrovnika i Splita jer su među primjerima našli dosta sličnosti s nekim rumunjskim riječima.

A u našim je mjestima profesorica Sanja Vulić boravila prvi put 1994. godine, a nakon tog je posjeta objavila članak „Osrt na karaševske

članak „Rumunjski Hrvati u pretpro-porodnom i preporodnom razdoblju“, u Dani hvarskog kazališta, Split. Drugi je put boravila u našim mjestima na terenskoj nastavi sa studentima Hrvatskih studija godine 2008. Dugo je godina proučavala govore Hrvata izvan domovine o čemu svjedoči veliki broj stručnih i znanstvenih radova. Plod dugogodišnjeg terenskog istraživanja je mnoštvo znanstvenih i stručnih radova te oko 400 kraćih radova pretežito popularno-znanstvenoga sadržaja, kao i veći broj knjiga.

Zanimanje za studiranje hrvatskog jezika je vrlo dobro, zadnjih godina su i šanse za zaposlenje s hrvatskim jezikom vrlo dobre. Sve veći broj multinacionalnih kompanija otvara svoje urede u Bukureštu i traže dobro poznavanje hrvatskog jezika. Nažalost, kada je riječ o mladima iz naših mjesta, dosada nitko nije studirao na ovdašnjem sveučilištu. S jedne strane i razumljivo, jer je Bukurešt znatno dalje od Temišvara. Nadamo se da će se to što prije promijeniti pa ćemo kod sljedećeg gostovanja prof.dr. Sanje Vulić imati i studente hrvatskog jezika iz našeg kraja.

Maria Latchici

COPILĂRIA

Ieșirile pe malul unui râu sau a unui lac sunt foarte puține pe timp de iarnă, mai ales din cauza frigului și a prohibiției unor specii de pești dragi mie.

Prin urmare, nu îmi prea rămânea altceva de făcut în timpul meu liber decât delectarea cu un cognac veritabil la gura sobei și reîmprospătarea memoriei cu amintiri și năzbătii făcute în copilărie. Pentru că dintre toate jocurile copilăriei cel mai mult mi-a plăcut pescuitul, am să încerc să vă împărtășesc în următoarele rânduri și vouă, dragi cititori ai ziarului Hrvatska grančica, câteva dintre amintirile (plăcute sau mai puțin plăcute) trăite pe lângă malul minunatului nostru râu Caraș.

Ca orice copil din acele timpuri care se ocupa cu pescuitul, aveam și eu o undiță improvizată. Era compusă dintr-un băț de alun, ață de la bunica, ac de gămălie îndoit, iar în loc de plumb foloseam piulițe de la șuruburi. Momeala de bază era pâinea înmuiată în lapte și stoarsă în cârpă uscată, iar primii pești capturați au fost boișteanul și beldița. Cu mâna pe inimă vă destăinui, dacă cineva m-ar întreba în ziua de azi care este cel mai bun pește pe care l-am mâncat vreodată, ia-și răspunde fără să stau prea mult pe gânduri: aceia pe care i-am prins la ață și ac de gămălie, cu pâine înmuiată în lapte.

Nu a trecut multă vreme până ce părinții s-au hotărât să-mi cumpere prima undiță adevărată, bineînțeles, cu sacrificii mari din partea mea, - note bune la școală, harnic în gospodărie și la muncile câmpului. Numai că toate aceste sacrificii au durat până la dobândirea premiului cel mare, și anume undița. A trecut foarte puțin timp, vreo două, trei săptămâni, că răsplata mea pentru părinți a și venit. Era vorba despre o invitație de la dirigintă în care o ruga pe mama să se prezinte de urgență la școală din cauza absențelor nemotivate. Mai apoi, părinții m-au dus și la Spitalul Județean din Reșița, din cauza unui accident suferit la pescuit, când toate cele trei cârlige ale Blinkerului cu care pescuiau mi s-au înfipt în bărbie. Cireșa de pe tort avea s-o aducă paznicul de pescuit din acea vreme, domnul Hațegan Petru, Dumnezeu să-l odihnească în pace, care a venit la noi în casă pentru a le atrage atenția părinților că va fi nevoie să mă amendeze în cazul în care mă va mai găsi la pescuit fără permis! E de la sine înțeles ce avea să urmeze: am rămas fără undiță și nu aveam voie să ies din casă ca să umblu alandala.

Am fost nevoit să mă conformez situației și măsurilor impuse de părinți, deși știam că mai devreme sau mai târziu totul trebuia să revină la normal. Eram atât de contaminat cu virusul acesta al pescuitului încât am început să-i mint pe părinți în toate felurile. De multe ori le ziceam că urma să plec cu toată clasa într-o excursie de o zi pe Cheile Carașului, cu profesorul de geografie, iar eu mă duceam la pescuit pe Caraș în jos, în aval de comună. Sincer, și acum mi-ar plăcea să re trăiesc acele clipe unice: singur pe malul râului, cu câteva țigări furate de la părinți, slănină și cârnați de casă și cu mai multe serii de scăldat în apa rece a Carașului. Tot de atunci datează și apropierea mea de licorile lui Bachus, meteahnă de care nu reușesc să mă dezbar nici astăzi. Însă cea mai mare dezamăgire a mea consta în faptul că nu aveam voie să vin cu peștele acasă, ca să nu descopere părinții că am fost la pescuit. De

continuare din pag. 5

Ca acest lucru să se realizeze, iar activitățile să prindă viață, implicarea dascălilor, dar și a elevilor era esențială. Bineînțeles, unele dintre ele aveau nevoie și de un sprijin material, care fără ajutorul părinților ar fi fost imposibil de pus în practică.

Școlile din com. Lupac, mai exact Școala Gimnazială Lupac, Școala Gimnazială Clocotici, Școala cu cls. I-IV Vodnic și Școala cu cls. I-IV Rafnic, plus grădinițele cu program normal de pe raza comunei s-au unit în această perioadă și au realizat activități și proiecte comune. Aceste proiecte co-

atunci m-am obișnuit să eliberez peștii, cu toate că uneori opream păstrăvii mai mari pentru a-i frige imediat pe foc, înfipti în țepușe subțiri de alun și frecăți cu puțină sare.

Bineînțeles, șiretlicurile mele cu excursia și altele, precum interminabilele turnee de fotbal, handbal sau baschet, nu au putut ține la nesfârșit. Am fost prins în fapt și pedepsit de dirigintă și părinți, după care am fost nevoit să iau puțină atitudine și să mă mai maturizez. Cu toate că mă aflam la vârsta în care orice tânăr este predispus și vulnerabil la provocările tinereții, am spus adio vicilor, tutunului și alcoolului mai ales, fără cel mai mic regret. Urma o perioadă vitală pentru orice tânăr de vârsta mea, perioada adolescenței și examenul de admitere pentru liceu.

Petru Miloș

mune sunt bine-venite în rândul elevilor, deoarece copiii învață să comunice, să colaboreze unii cu alții și să se cunoască mai bine.

Iată câteva activități care au avut loc în școlile mai sus enumerate: "Ne jucăm și învățăm corect limba română!"; "Sport și sănătate!"; "Omul sfîntește locul! - Prietenii naturii!"; "Primăvara din sufletul nostru!"; "E sărbătoare în clasa noastră!"; "La stână!"; "Tal-entul meu!"; "Teatrul de păpuși!"; "Muzică și mișcare!"; "Sănătatea înainte de toate" etc.

Slavica Muselin

„ȘCOALA ALTFEL” EDIȚIA 2016

Anul acesta, săptămâna „Școala Altfel” s-a desfășurat în perioada 18 - 22 aprilie, în ultima săptămână de școală, urmând ca după aceea, elevii să intre în vacanța de Paște, potrivit calendarului anului școlar 2015-2016.

Este al cincilea an în care Ministerul Educației propune elevilor o săptămână de școală altfel, al cărei scop este să pună în valoare talentele, pasiunile și capacitățile acestora în diferite domenii și să stimuleze participarea lor la acțiuni variate, în contexte non-formale, într-o atmosferă modernă și atractivă. Tematica activităților este una variată, vizând domenii dintre cele mai diverse: programe culturale și artistice, competiții sportive, vizite la muzeu și instituții publice, excursii, ateliere de dezvoltare, activități ecologice și multe altele.

Modalitatea de selecție a activităților propuse este hotărâtă la nivelul fiecărei unități de învățământ și clasă în parte și presupune implicarea atât a elevilor, a cadrelor didactice cât și a părinților. În cele din urmă, proiectele și activitățile alese trebuie să corespundă obiectivelor

educaționale specifice fiecărei comunități școlare, fiind un rezultat al opțiunilor acestora. Toate aceste activități au menirea de a-i învăța pe elevi să pună în practică noțiunile teoretice pe care le învață la cursuri. Pe lângă partea educativă, este important ca activitățile alese să aibă și o parte distractivă, informală.

Astfel în scopul realizării proiectului „Școala altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun!”, programul elevilor din comuna Carașova a fost destul de divers.

În cadrul programului „Școala altfel”, preșcolarii din labalcea, însoțiți de educatorul Beța Gheorghe, și elevii Școlii Generale nr. 2 din Carașova,

însoțiți de Ghera Ana Sabina, au vizitat Biblioteca comunală din Carașova. Cu ajutorul bibliotecarului, domnul Domaneanț Iacob, elevii s-au familiarizat cu modul de așezare al cărților în bibliotecă și au primit informații despre scopul și rolul Bibliotecii în procesul de formare și educare a omului. La final, elevii au vizionat filmul Harap - Alb.

A doua oprire a micuților din labalcea a fost la Sediul Central al Uniunii Croaților din România. Întâmpinați de președintele organizației, domnul Radan Mihai, aceștia au făcut un tur al instituției, au văzut biroul Președintelui, Amfiteatrul și au avut ocazia să viziteze redacția, locul unde se concepe și tipărește ziarul local „Hrvatska grančica”.

Școlarii și preșcolarii Școlii Generale nr. 1 din Carașova au avut ocazia să viziteze Sibiu în cadrul excursiei organizate cu ocazia „Săptămânii Altfel”. Într-una din zile, elevii școlii împreună cu piticii de la grădiniță au participat la acțiunile de ecologizare a parcului din fața școlii și au plantat flori. Obiectivele au fost să învețe cum se realizează curățenia, să-și dezvolte simțul estetic, ecologic și să păstreze ordine în locul unde învață. Acțiunea a fost atent supravegheată de către cadrele didactice, dar și de către părinții și bunicii micuților, care au contribuit la buna desfășurare a acțiunii. Într-o altă zi au vizitat Biblioteca și au vizionat filme cu caracter educativ.

Acestea au fost câteva dintre acțiunile desfășurate de școlarii și preșcolarii din comuna Carașova, cu prilejul programului educațional „Școala Altfel: Să știi mai multe, să fii mai bun!”

Maria Giurchița

SĂPTĂMÂNA „ȘCOALA ALTFEL” ÎN COMUNA LUPAC

In cadrul proiectului „Școala altfel - Să știi mai multe, să fii mai bun!” care s-a desfășurat în școli din 18-22 aprilie 2016, activitățile elaborate erau cu caracter non-formal. Fiecare unitate de învățământ din com. Lupac a realizat proiecte care să-i determine pe copii și părinți să conlucreze, să treacă peste „barierele” date de statutul social, de etnie sau chiar

de religie (în unele cazuri).

Principalul scop al acestor activități extracurriculare și extrașcolare a fost acela de a fi în primul rând interesante, să poată dezvolta la copii abilități sociale indispensabile conviețuirii și integrării într-o colectivitate, care să le valorizeze talentele, competențele, preocupările în diferite domenii, să le poată diversifica experiențele și să le cultive valori culturale și morale.

continuare în pag. 8

TKO SU KARAŠEVCI?

Zajednica karaševskih Hrvata jedna je od najzanimljivijih etničkih manjina u Rumunjskoj.

Govor i porijeklo Karaševaca budili su tijekom vremena interes i zanimanje povjesničara, lingvisti, etnografa te raznih drugih istraživača. O njima postoji opsežna literatura iz koje često puta izviru kontradiktorne misli, naročito u pitanjima podrijetla, nacionalne pripadnosti, mjesta odakle potječu, periodu nastanjenja ili, čak, religije.

Do tih suprotnosti došlo je, uvelike, zbog manjkavosti informacija o matičnoj zemlji i razdoblju seobe Karaševaca. Štaviše, podatci vezani uz ta dva ključna elementa, s kojima se stručna literatura o Karaševcima služi, pored toga što ih ima u jako malom broju, nerijetko su nejasni i konfuzni.

A sve što je nejasno, čovjek, po prirodi, kani pojasniti... Pa tako nastaju teorije.

„Njihovi preci stigli su s juga Dunava, međutim, ne poznaje se točno njihovo mjesto podrijetla. Stoga, stari su ih znanstvenici smatrali, ovisno o interesu, bilo Srbima, bilo Bugarima.“ – piše na svom blogu (Istoria Banatului, blogul lui Mircea Rusnac) rumunjski povjesničar Mircea Rusnac.

Dalje, Rusnac navodi kako su prvi kolonizatori Karaševske doline bili katolicizirani Bugari, koji su tijekom 14. stoljeća pristigli u Banat u dva valova: 1366. i 1391. Oni su došli iz okolice Vidina, gdje su živjeli pomješani s Arumunjima. To vodi autora do zaključka da su prvi karaševski stanovnici bili Bugari i Arumunji, iako ne pojašnjuje da li su oni bili dva distinktna naroda ili je već bilo riječ o gotovoj smjesi nastaloj tada, u okolici Vidina. Poslije njih, ovdje su stigli Srbi, tvrdi dalje rumunjski povjesničar, koji su bježali od Turaka nakon kosovske bitke iz 1389. O religiji srpskih izbjeglica ne spominje ništa, ali zato, bez dvojbe, navodi kako je nakon 1459., kada su Turci okupirali Bosnu (n.r. godina kada je Bosna pala pod Turke iz 1463.), iz Srebrne Bosne u Karaševo pristigao velik broj katolika. Kolonizacija se nastavlja i u 18. stoljeću, ponovno s bugarskim katolicima, među kojima se, ovaj put, nalaze i Albanci klementinci, a nešto kasnije stigao je još jedan val katolika iz Srebrne Bosne. Autor teksta, međutim, ne isključuje ni hipotezu da su ovdje već od 7. stoljeća živjeli potomci prvih Slavena, nastanjeni za vrijeme migracija naroda.

Svadba u Karaševu 1922.

Važno je reći da je Mircea Rusnac Rumunj po nacionalnosti, te da se u svojoj sintezi poziva na knjigu Rumunja Traiana Simua „Originea crașovenilor“ (Lugoj, 1939), (Podrijetlo Karaševaca). Iako nijedan od njih ne navodi solidne argumente u podržavanju teorije rumunjske kolonizacije karaševske doline, ne oklijevaju pak pri isticanju rumunjske komponente Karaševaca. „Nacionalna svijest je dobro izražena u Karaševaca. Oni ne žele biti pomiješani ni sa Srbima, ni s Bugarima, već žele biti samo Karaševci! No, sa zadovoljstvom primjećujemo očitu simpatiju što je njeguju prema Rumunjima“ – otkriva nam povjesničar Traian Simu, a citirajući ga, nadasve nezainteresirano, Mircea Rusnac. Štaviše, ta simpatija nije sasvim slučajna. Gomila karaševskih prezimena upućuje na rumunjsku građu karaševskog stanovništva: Almăjan, Bocșan, Drăghia, Domăneanț, Gherliță, Gherga, Gruia, Hoța, Hațegan, Jurcul, Jigmul, Lugojan, Mirul, Mihăilă, Padineanț, Rebegilă, Tincul, Ursul, Vaca itd.

U podržavanju svoje rumunjske (nezainteresirane!) varijante, Mircea Rusnac ide čak korak dalje. Svijesno napušta polje povijesti i upućuje se prema lingvistici, odakle nam pruža još jedan argument: „Iako slavenski, jezik Karaševaca sadržava i mnogo rumunjskih elemenata. Emil Petrovici (n.r. filolog, autor monografije Graiul Carașovenilor) smatrao je čak da karaševski dijalekt izgleda kao srpski jezik kojega govore Rumunji“.

Iako i danas, među bugarskim znanstvenicima, još uvijek ima pristaša teorije o bugarskom porijeklu karaševskog naroda,

čuvani bugarski slavist Ljubomir Miletić prvi je pripadnik nove generacije znanstvenika koji je ovu teoriju stavio pod velikim znakom pitanja. Miletić je posjetio Karaševce u rujnu 1896. te osobno se uvjerio da su Karaševci čisti „srbohrvati“ i nikako Bugari, kako se to tijekom čitavog 19. stoljeća tvrdilo u znanstvenim zajednicama. Većina prijašnjih istraživača gradili su svoje teorije o bugarskoj pripadnosti na osnovi dokumenta „Historia domus parochiae Craszowensis“. Bugarski je filolog dokazao da je spomenuti dokument nastao poslije 1718. godine i da je, u biti, vješta krivotvorina nekoličine franjevac koji su izmislili bugarsko porijeklo Karaševaca da bi uskratili pretenzije isusovačkog reda nad karaševsku župu.

„Povijesni izvori vremena pružaju nam škrte podatke vezane za religiju Karaševaca u njihovoj prošlosti. Ni danas se ne zna sa sigurnošću da li su oni bili katolici od krštenja ili su katoličku vjeru primili tijekom određene epohe“ – piše rođeni Karaševak, filolog Mihai N. Radan u svojoj knjizi „Graiurile carașovene azi“ (2000) (Karaševski govori danas), gdje zastupa tezu o pripadnosti Karaševaca srpskom narodu. Vjerska je komponenta veoma bitna u dokazivanju ove teze, jer, kao što se dobro zna, Srbi su pravoslavne vjere. Ovo pitanje mučilo je i spomenutog Traiana

nastavak na 7 str.

nastavak s 6 str.

Simua jer, kao što se dobro zna, i Rumunji su pravoslavne vjere.

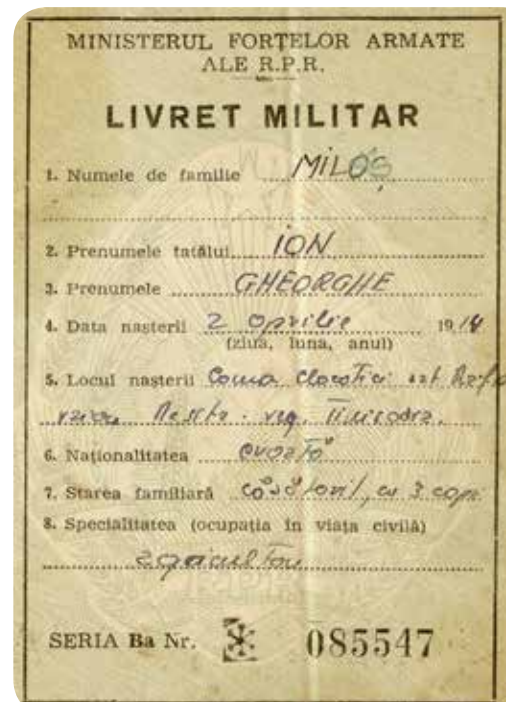
Profesor Mihai N. Radan uvjeren je da su u razdoblju između 14. i 16. stoljeća u Karaševo i u ostala karaševska sela naselili kolonisti izbjeglice iz jugoistočne Srbije, ali zato ne zna, da li su bili katolici ili pravoslavci. Sklon je, ipak, mišljenju da su rimokatolici, sudeći po regiji odakle se pretpostavlja da su emigrirali (Kruševac – Prokuplje – Novo Brdo – Niš) te po razdoblju pretpostavljene migracije. Ali ne isključuje ni mogućnost da je „dobar dio njih“ bio pravoslavne vjeroispovijesti, oslanjajući se na podatke koje govore o postojanju velikog broja „shizmatika“ u karaševskim selima u 17. stoljeću. Karaševski filolog objašnjava da je, unatoč revne djelatnosti franjevačkih redovnika, koji su imali svoju župu u Karaševu počevši od 14. stoljeća, među karaševskim katolicima postojao i velik broj Srba grko-pravoslavaca, koji su se višestoljetno opirali preobraćenju na katoličanstvo. Među ostalom, kao dokaz navodi i bosanskog misionara Marka Bandulaevića, koji je u Karaševu djelovao od 1628. godine. U jednom pismu poslanom svojim nadležnima u Rim, Bandulaević traži novčanu pomoć kako bi ukazao pravi put „tolikim dušama progutanim od gospodara tame“ u Karaševu, okolnim karaševskim selima i Lipovi. Dalje u pismu navodi da su katolički svećenici već dugo vremena napustili ljude ovih mjesta te su ovi zadnji postali „shizmatici“ i još uvijek upotrebljavaju „stari kalendar“.

U knjizi Mihaia N. Radana, kao što se može primjetiti, riječ „shizmatik“ jednak je sa Srbinom, grčko-pravoslavne vjere.

U svom radu „Prešućeni karaševski Hrvati“ (2011) hrvatski sociolog Mario Bara pruža nam drugačije objašnjenje tog pojma. „Katolički povijesni izvori – tvrdi on – označavali su shizmaticima najčešće Srbe, ali i sve one koji su u određenoj mjeri odstupali od učenja Katoličke crkve. Prevođenje naziva shizmatici automatizmom u Srbiji je neutemeljeno. Pojava vjerskog sinkretizma u osmanskom razdoblju na području Karaševa zbog nedostatka svećenika nije bila rijetka. Mještani su u nekim

slučajevima uskraćivali poslušnost Katoličkoj crkvi (npr. otpor uvođenju gregorijanskog kalendara – inače česta pojava kod katolika s misionarskih područja) te su zbog vjerskog sinkretizma, elemenata pučke pobožnosti koji su vukli svoje korijene iz pretkršćanskog razdoblja i nepoštivanja učenja Katoličke crkve, u nekim slučajevima imenovani shizmaticima.“

Gospodin M.N. Radan govori i o tome kako se Karaševci smatraju posebnim narodom te da su do 1990. naprosto bili Karaševci, a njihov jezik je naprosto karaševski jezik. Nemoguće je bilo uvjeriti bilo kog Karaševca da je

Srbin, Bugar ili Hrvat, ali mu je donekle lakše bilo prihvatiti da je Hrvat negoli Srbin zbog toga što Srbi nisu katoličke vjere. Ipak, poslije 1990. Karaševci su masovno prigrllili hrvatsku narodnost radi hrvatskog državljanstva što je novostvorena hrvatska država poklanjala Karaševcima, i, uz to, vrijedne hrvatske putovnice, pomoću koje se bez viza moglo putovati u svim državama Europske Unije.

Suvišno je reći da je ovom mišljenju sklon i povjesničar Mircea Rusnac...

Sudeći po ovome...eh, gorka je istina za nas Karaševce! Dva smo puta bili podmićeni! Prvi puta da bismo si promijenili pravoslavnu vjeru, a drugi puta da bismo si izdali narodnost!

Isto kao gospodin Mihai N. Radan, i ja sam rođeni Karaševak. Najprije želim reći da, zaista cijenim njegov rad, kojeg smatram veoma važnim i zanimljivim – prije svega jezičnim – istraživačkim dijelom. Još više me raduje da je to djelo jednog

mog Karaševca ili „Karaševka“, kako mi kažemo! Ali, za razliku od njega, ja sam uvjeren da ne pripadamo srpskom narodu, štaviše, da nismo u osnovi preobraćeni pravoslavci.

No, izgleda da nisam samo ja u takvoj zabludi već skoro svi ostali Karaševci.

Da, oni znaju da su prije svega Karaševci, jer se tako i nazivaju, međutim, kad su god imali priliku izjasniti pripadnost nekome narodu, težnja je bila očita prema hrvatstvu. Jer, izgleda da pored svijesti o sebi kao jednoj osebujnoj skupini, u Karaševaca je razvijena i nacionalna svijest pripadanja hrvatskom narodu. Kao dokazi stoje zadnji popisi stanovništva Rumunjske i karaševskog stanovništva u općinama Karaševo i Lupak.

Počevši s popisom iz 29. prosinca 1930. i nastavljajući s popisima u godinama 1948., 1956. i 1966., Srbi, Hrvati i Slovenci bili su obuhvaćeni u jednoj rubrici, kao jedinstvena etnička skupina. Tek na popisu stanovništva iz 1977. javlja se posebna rubrika za Srbe i posebna za Hrvate. Rezultat: 6.543 Hrvata; 84 Srba. Moramo navesti da se hrvatske putovnice počinju „dijeliti“ tek nakon petnaest godina!

Dalje, slijedi popis iz 1992. Burna vremena! Sam po sebi, popis iz ove godine povod je za sociološko istraživanje. Jedan od noviteta jest uvođenje posebne rubrike „Karaševci“, kao narodnost, pored Hrvata ili Srba, a među biračima stvara se konfuzija. Rezultat: 3.270 Hrvata; 2.697 Karaševaca; 171 Srba. Kao zanimljivost, najviše „Karaševaca“ (1.755) bilo je iz naselja... Karaševo!

Knjiga je izdana u godini 2000, stoga ne prati daljnje opredjeljenje narodnosti Karaševaca. Rezultati sljedećih dvaju popisa jasno potvrđuju ono što Karaševci misle o njima. Bez obzira što se dalje zadržava rubrika narodnosti „Karaševci“, na popisu iz 2002. stvari se pojasnjavaju: 5581 Hrvata; 207 Karaševaca; 16 Srba.

Konačno, zadnji popis, proveđen 2011, jasni je pokazatelj nastavljanja alarmantnog trenda opadanja karaševskog stanovništva, što je vidljivo već i u prošlom popisu. Kao etničko opredjeljenje Karaševaca, ništa novo: 5094 Hrvata i 29 Srba. S napomenom da nije porastao broj Njemaca među karaševskim stanovništvom, unatoč masovnoj radnoj migraciji karaševskog pučanstva u državama kao Austrija i Njemačka!

Pa, tko su, ipak, Karaševci? Ako mene pitate, mislim da su to tvrdoglavi Hrvati, rimokatoličke vjere!

Daniel Lucacela